

Participatief Actieonderzoek; een waardevolle onderzoeksbenadering voor hbo-masters!?

*Verbinden van beroep, praktijkgericht onderzoek en
professionele masteropleidingen*

Dr. Famke van Lieshout
Drs. Ferdie Migchelbrink †

Ferdie Migchelbrink 05.05.1951 – 31.01.2019

Een veranderend beroepspraktijk – en hoger onderwijs landschap

- Technologische innovaties
- Nieuwe beleidskaders
- Nieuwe organisatiekaders en –structuren
- Nieuwe vormen van samenwerking
- ...

Onbetreden paden

Dit vraagt van professionals:

- wendbaarheid en weerbaarheid
- een attitude gericht op verbinding en samenwerking
- nieuwsgierige, onderzoekende en ondernemende houding
- Zelf ontwikkelen van kennis, deze kritisch te doordenken en te delen
- Eigenaarschap voor inrichting werkprocessen
- Aanjager zijn van samenwerking en verandering
- Ondersteunen van elkaar in ontwikkeling eigen professionaliteit en praktijkverbetering

Actieonderzoek in de spotlight

Leergang Actieonderzoek en
Ontwerp onderzoek

Een leergang voor
praktijkgerichte onderzoekers

School of Business
and Economics
EXECUTIVE EDUCATION

Door Ferdie Migchelbrink, 2016

Door Famke van Lieshout et al., 2017

Door Tineke Abma et al., 2019

Door Tonnie van der Zouwen, 2019

International Practice
Development Journal

Online journal of FoNS in association with the IPDC (ISSN 2046-9292)

Masterconferentie Vereniging Hogescholen 26 maart 2019

7 Senses
Today it's an idea. Tomorrow it's reality.

Participatory Action Research
in Development Cooperation

A guide for practitioners in the field

Nu u...aan het woord

- Wat roept het begrip actieonderzoek bij u op?
- Welke gedachten, reacties, of emoties komen bij u op?
- Noteer 2-3 kernwoorden
- Wissel uit met buurman/ buurvrouw
- Wie wil dit delen met ons allemaal?

Actieonderzoek een internationale familie

- Actieonderzoek
- Handelingsonderzoek
- Participatief (actie)onderzoek
- Kritisch Participatief Actie Onderzoek
- Ontwerpgericht onderzoek
- Cooperative Inquiry
- Responsieve methodologie
- Design thinking
- ...

Wat is participatief actieonderzoek?

- Een specifieke vorm van praktijkgericht onderzoek
- Onderzoeksmethodologie én Veranderstrategie
- Een vliegwiel in nieuwe vormen van professionaliteit
- Dient meerdere meesters; is gericht op kennis, -praktijk, -en professionele ontwikkeling
- Verbindt hoofd, hart en handen
- ...

Vier werelden model

(Schuiling en Vermaak, 2016)

Methodologische principes van PAO

1. Cyclische structuur
2. Participatie
3. Persoonsgerichtheid
4. Contextualiteit
5. Reflexiviteit
6. Meerdere vormen van kennis
7. Bevorderen van transformatie
8. Kritische toetsing in publieke ruimtes

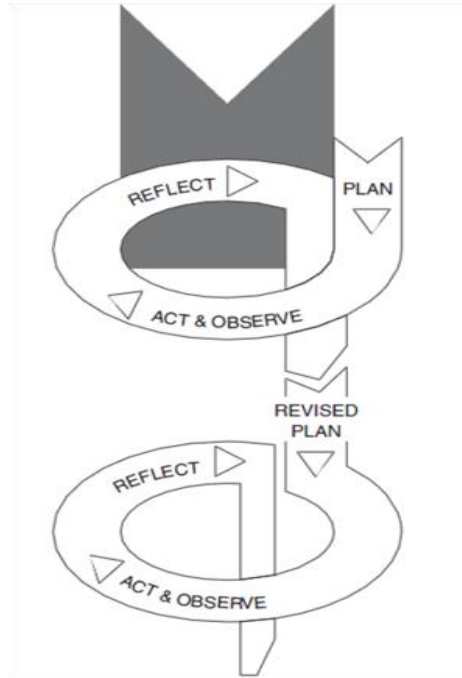
(Lieshout, Jacobs, Cardiff, 2017)

Cyclische structuur

Wat doen actie onderzoekers:

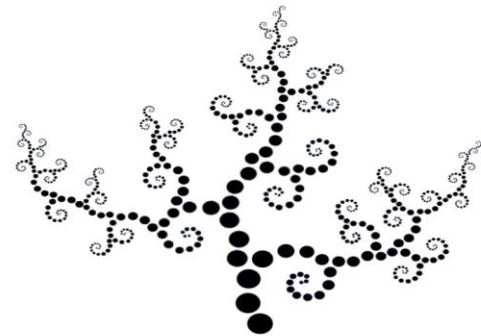
“Seeing the present for what it really is, see the future for what it could be and than, to take action and close the gap”

(Greta Cummings)

(Onderzoekspiraal volgens Kemmis & McTaggart, 2000)

Masterconferentie Vereniging Hogescholen 26 maart 2019

(Actiespiralen op basis van Titchen 2015)

Argumenten voor participatie

$$1+1=3$$

Inhoudelijk argument

–Ervaringskennis vergroot de validiteit van het onderzoek

Normatief argument

–Mensen hebben recht op inspraak, een ‘stem hebben’, meebeslissen want het gaat om hun leefwereld of praktijk

Instrumenteel argument

–Vergroot de kans op succesvolle implementatie van de resultaten = impact

Actieonderzoek als educatief proces

Het streven is om een **duurzame verandering** te bewerkstelligen in een praktijk om daarin ervaren tekortkomingen op te heffen of **idealen te verwezenlijken** of dichterbij te brengen. Om die verandering duurzaam te laten zijn is **participatie** van de belanghebbenden van groot belang. Want tenslotte blijven zij vormgeven aan een **dynamisch praktijk** na afloop van het onderzoek. Op deze manier vindt er een **persoonlijk en/of professioneel ontwikkelingsproces** plaats, dat ervoor zorgt dat deelnemers een praktijk anders gaan zien, ervaren en daarin handelen. Participatief actieonderzoek is dus altijd ook een educatief proces.

Transformatie en impact van participatief actieonderzoek

- Empowerment: **bewustwording** van ongewenste situatie, handelen, werkwijzen, .. en **actie** om deze meer gewenst en conform de waarden te maken
- Is gelaagd: persoonlijk, collectief, organisatorisch, gemeenschappelijk
- Bewust veranderen van functie, vorm of structuur... Gedaanteverandering of verwisseling... Duurzaam

Transformatie in actieonderzoek

- Is lokaal
- Vindt plaats in co-creatie
- Ontstaat in het proces van actieonderzoek
- Korte, middellange en lange termijn gevolgen
- Meer of minder 'meetbaar'
- Vaak diffuus, geleidelijk met ups en downs

Evaluatie van uitkomsten

- Op een responsieve wijze: werken met verhalen
- Niet (alleen) aan het einde, maar gedurende het proces
- Doelen op diverse niveaus (werelden):
 - Persoonlijke / Professionele ontwikkeling - micro
 - Praktijk / organisatieverandering - meso
 - Maatschappelijke verandering – macro
- Waarderend (value) / Pluraliteit aan waarden gerealiseerd
- Proces = ook een uitkomst

Risico's in het vaststellen van uitkomsten

- Niet alleen zichtbare veranderingen vastleggen
- Niet alleen meetbare veranderingen (er zijn vele andere..)
- Vaak alleen metingen aan het einde
- Een (extern) deskundige stelt vast wat de uitkomsten zijn
- Er is geen aandacht voor het proces (als uitkomst)

Participatief

Welke kansen voorzie of ken je voor PAO in Masteropleidingen?

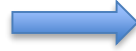
Actie

Welke dilemma's voorzie of ken je voor PAO in Masteropleidingen?

Onderzoek

Kansen/ ambities

Professionele Masters leidt op tot;
*responsieve, innovatieve, theoretische,
beroepsgeoriënteerde professionals*

Complexe beroepspraktijk

Participatief actieonderzoek vraagt;
*kritisch denkende, systematisch
werkende, praktijkgeoriënteerde en relationele
facilitators*

- ❖ KENNIS verbinden aan behoeften in de samenleving en economie
- ❖ Bruggen slaan tussen theorie en praktijk en tussen diverse disciplines, werken op snijvlakken van meerdere disciplines
- ❖ Oog voor maatschappelijke en ethische vraagstukken
- ❖ Stimuleren van Leven Lang Leren
- ❖ Ontwikkelen van vakmanschap
- ❖ Stimuleren onderzoekend vermogen (Vereniging Hogescholen)

Kritische noot: ambities VH meer gericht op ontwikkeling van professionals en minder expliciet op stimuleren ontwikkeling van anderen als wederkerig proces

Uitdagingen in PAO

Wat de modellen niet zeggen

- Participatief actieonderzoek is een coöperatieve –competitieve relatie die ook spanningen oplevert
- Dagelijkse politiek is inherent aan participatief actieonderzoek
- De praktijk van participatief actieonderzoek kent dilemma's, problemen en paradoxen
- Deelnemers verschillen in belangen, histories, zienswijzen en positie
- Het doel of de ambitie is vaak minder helder dan gedacht en onderwerp van onderhandeling
- Wat ons belemmert zijn verledens, gewoonten, etiquette, (sociale) emoties en de risico's die we voelen
- De samenwerking verloopt daardoor nog wel eens stroef en vraagt veel energie!

Uitdaging van PAO in professionele Masters

Context:

- tijd om bijeen te komen
- Faciliteiten: toegang tot, gebruik van..
- Steun van management & collega's
- Autonomie PAO groep (in vrijheid werken en resultaat bepalen)
- ...

De onderzoeker

- Deskundigheid en ervaring met PAO
- Facilitator van onderzoeken, leren en veranderen
- Enthousiasme, lef en daadkracht
- Reflectie vermogen
- ...

Participatief Actieonderzoek; een waardevolle onderzoeksbenadering voor hbo-masters!?

Ja, zeker voor sommige hbo masters zeker!

Maar hoe?! - kom naar de verdiepende workshops

Sessie 4: Verspreiden en ondersteunen van het onderzoek voor professionele masters: Participatief Actie Onderzoek door Drs. Jaap Iking

Sessie 10: Interprofessionele leeromgeving voor Ma docenten die betrokken zijn bij actieonderzoek in het werkveld door Dr. Petra Swennenhuis, Dr. Jacqueline van Swet en Dr. Famke van Lieshout

Sessie 11: Participatief Actie Onderzoek (PAO): intergratie van onderzoek en innovatie maakt de impact in de praktijk van masters Leren & Innoveren groter door Dr. Ariaan Sophia van Sandick & studenten

Nu u weer...aan het woord

- Wilt u uw associaties bij het begrip actieonderzoek van zojuist er even bij pakken?
- Zij de door u toen genoteerde gedachten, reacties, of emoties nog steeds van toepassing?
- Welke andere kernwoorden zou u willen toevoegen?
- Wissel uit met buurman/ buurvrouw
- Wie wil een mogelijke 'transformatie' delen met ons allemaal?
- Is er ook iemand die geen 'transformatie' heeft doorgemaakt?

Interessante data

- Participatory Research: 3 daagse cursus **28-30 mei 2019** door University of Ulster, Belfast UK. Info: f.vanlieshout@fontys.nl
- Leergang Actieonderzoek - en Ontwerponderzoek - start **september 2019** Aanmelden: karin.ruiter@hu.nl
- 2 daagse cursus actie onderzoek **najaar 2019** door Eversresearch (voorheen KWALON cursus) Erasmus Universiteit Rotterdam aanmelden: www.eversresearch.nl
- **17-19 oktober 2019** CARN-ALARA congres in Split, Kroatië. <https://carn-alara2019.org/>

Referenties

- Ikink, J., Migchelbrink, F. mmv. **Lieshout van, F.** (2018). Spotlight op participatief actieonderzoek in het HBO. *KWALON* 67 (23) 1 pp. 63 – 68.
- **Jacobs, G., Cardiff, C., Lieshout van F.** (2018) Actieonderzoek: de praktijk centraal! *TVZ Verpleegkunde in praktijk en wetenschap*. Volume 128, [Issue 4](#), pp 56–57
- **Lieshout van, F.** (2013). *Taking Action for Action. A study of the interplay between contextual and facilitator characteristics in developing an effective workplace culture in a Dutch hospital setting, through action research*. (PhD), University of Ulster, Belfast, UK.
- **Lieshout van, F., Jacobs, G., Cardiff, S.** (2017). *Actieonderzoek: Principes voor verandering in zorg en welzijn*. [Action research: principles for change in health and care. Van Gorcum, Assen (NL).
- Migchelbrink, F. (2018) *De kern van participatief actieonderzoek*. SWP